

ДЕПАРТАМЕНТ ЗА ИНФОРМАЦИЯ И УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА УЧИТЕЛИ

УТВЪРЖДАВАМ:
ДИРЕКТОР:
ПРОФ. ДН ДИМИТЪР ВЕСЕЛИНОВ

УСТЕН ИЗПИТ ПО БИОЛОГИЯ

ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА V ПКС
(КОНСПЕКТ)

I. ТЕМИ:

1. Държавни образователни стандарти и учебните програми по биология – структурно-функционален анализ.
2. Цели на обучение, възпитание и развитие по биология – същност на категорията цел. Дидактически изисквания към целеформулирането. Таксономии на целите. Държавните образователни стандарти и учебните програми като база за целеформулиране на ниво методична единица.
3. Анализ на учебно съдържание по биология от ъгъла на изискванията, заложиени в нормативната документация – ДОС и учебни програми. Структура на учебника по биология – изисквания към вербалното и визуално представяне на биологичното учебно знание.
4. Форми на организация на процеса обучение. Класно-урочни форми. Видове уроци – макро- и микроструктурен анализ. Фактори, оказващи влияние при избора на форма на организация.
5. Форми на организация на процеса обучение. Класно-неурочни и извънкласни и извънучилищни форми на организация на процеса обучение – макро- и микроструктурен анализ. Специфика на целите на обучение и на организацията на образователния процес при различните форми.
6. Методи на обучение. Методи с доминираща комуникативна дейност - разказ, беседа, работа с текст, дискусия и др. Специфика и приложение в образователния процес по биология.

7. Методи на обучение. Методи с доминираща предметно-интелектуална дейност - ситуационни методи (казус, инцидент), мозъчна атака, пирамида и др. Специфика и приложение в образователния процес по биология.
8. Методи на обучение. Методи с доминираща предметно-практическа дейност - наблюдение, експеримент, моделиране. Метаметоди – метод на проектите и игрови методи. Специфика и приложение в образователния процес по биология.
9. Учебно-познавателната задача в обучението по биология. Същност и структура на учебно-познавателната задача. Видове задачи в обучението по биология. Конструирание на задачи за целите на обучението по биология.
10. Контрол, диагностика и оценяване на процеса на обучение по биология. Контрол на нивото на педагогическото взаимодействие. Вътрешно оценяване – нормативни детерминанти. Контрол на нивото на институционалното взаимодействие. Външно оценяване – нормативни детерминанти.
11. Интерпретация на общонаучните умения за дефиниране, класификация, сравнение, обобщение и доказване в рамките на избрани форми на организация на процеса на обучение по биология.
12. Интерактивни технологии и техники в обучението по биология.

II. ОБЯСНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ

За придобиване на V професионално-квалификационна степен учителят следва да покаже и защити овладените от него основни професионални умения за организиране и осъществяване на образователния процес по биология и здравно осигуряване.

Програмата за устния изпит трябва да се приема като ориентир при подготовка на кандидата и основа за осмисляне на неговата професионална дейност. Не се изисква теоретична разработка на изпитните въпроси.

Конкретни указания:

Изпитът е устно събеседване между кандидата и изпитната комисия. Изтегля се билет с типа урок – за нови знания, за обобщение, за практическо приложение на знанията /упражнение/, лабораторно упражнение, урок за контрол и оценяване на знанията. Интервюто се провежда въз основа на избран от кандидата урок в избран клас. Урокът се обсъжда във връзка с учебното съдържание и методиката на неговото преподаване. В изложението кандидатите формулират целите, анализират учебното съдържание, обосновават избора на подходи, методи, средства, дейности, технологии, като се ръководят от изпитната програма. Могат да се използват учебници, учебни помагала и други дидактически материали. Кандидатите сами осигуряват учебниците, по които работят, а също и учебните програми.

Примерна структура на изложението:

Контекст на средата – характеристика на училището и учениците.

Целева част – представяне на образователните цели от позицията на ученика т.е. какво трябва да знаят и да могат учениците след изучаване на темата. Представяне на целите по таксономични равнища.

Учебно съдържание – представяне на основните понятия и водещите идеи и закономерности по темата. Мястото на темата в структурата на учебното съдържание / къде се изучава, надгражда ли се или е нова, преди какво и след какво се изучава, връзка с останалите теми/. Определяне на входящите знания. Как се установява входящото ниво? Има ли възможност за интердисциплинарни връзки? Значение на темата за природонаучното образование.

Процесуална част /методи, средства, организационни форми/ – как ще се организира дейността на учениците, какви методи, организационни форми и средства за обучение ще се използват, описание на урока чрез неговата макроструктура. Посочване на примери за учебни задачи. Какви видове визуализация се използват? Използва ли се експеримент? Организира ли се групова работа, работа по проекти? Използват ли се интерактивни техники? Какви дидактически материали и средства ще се използват – презентации, работни листове и др.?

Контрол и оценка на резултатите - как ще се установи дали целите са постигнати, посочване на примерни задачи. Как се подбират тестовите задачи, техният съдържателен обхват, вид, трудност? Как се анализират резултатите?

Рефлексия - собствени виждания, мнения, препоръки.

Комисията формира с консенсус оценка с точност до 0,50. Изпитът се счита за положен, ако кандидатът получи оценка най-малко много добър 4,50.

Времето за подготовката на отговора е 30 минути.

Времетраене на изпита – до 20 минути.

Резултатите от изпитите се обявяват след приключване на работата на комисията. Оценката на комисията е окончателна и не подлежи на преразглеждане.

III. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

Андреев, М. (1996). *Процесът на обучението*. Дидактика. София, УИ „Св. Климент Охридски“.

Десев, Л. (1999). *Педагогическа психология*. София: „Аскони Издат“.

Десев, Л. (2014). *Синергетика, въведение и речник*. София: „Екопрогрес“.

Димова, Д. М. (2013). *Образователен дизайн. Концептуални основания и практически решения*. София: УИ „Св. Климент Охридски“.

Иванов, И. (2004). *Теории за образованието*. Шумен УИ „ШУ Епископ Константин Преславски“.

Костова, З. (1998). *Как да учим успешно - иновации в обучението*. София: Педагог 6.

Панайотов, А. (1999). *Принос към проблема за интегративната същност на методиката на обучение по биология*. София, Пан-Стил

Петров, П. (2001). *Дидактика*. София: Веда Словена-ЖГ.

Радев, П. (2015). *Кратка дидактика*. Пловдив: УИ „Паисий Хилендарски“

Радев, П. (2005). *Обща училищна дидактика*. Пловдив: УИ „Паисий Хилендарски“

Радославова, Е. (2002). *Методика на обучението по биология*. Шумен: УИ „Епископ Константин Преславски“

Райчева, Н. & Цанова, Н. (2012). *Задачи за формиране на професионални умения на учителя по биология*. София, PENSOFIT.

- Райчева, Н. (2019). *Междупредметната интеграция в средното училище*. София: УИ „Св. Климент Охридски“.
- Ставрева, Г. (2010). *Методика на обучението по биология*. Университетско издателство на ПУ „Паисий Хилендарски“.
- Стефанова, М. (2005). *Педагогическата иновация*. София: Петекстон. Хаджиали, И., Райчева, Н., Цанова, Н. (2017). *Рефлексията в обучението по биология – теоретични основания и практически решения*. София: УИ „Св. Климент Охридски“.
- Цанова, Н. (2007). *Стандарти и учебни програми по биология - начин на употреба*. София: PENSOFT.
- Цанова, Н. & Райчева, Н. (2012). *Методика на обучението по биология – теория и практика*. София: PENSOFT.
- Цанова, Н. и др. (2013). *Оценяване на учениците. Помагало за педагогическите специалисти*. София, УИ „Св. Климент Охридски“
- Чавдарова-Костова, С., Делибалтова, В., Господинов, Б. (2018).

Издания на ДИУУ:

- Диалогът в образованието - съвременност и перспективи. Съставители: Димитър Веселинов, Петър Петров, М. Тотоманова. София, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2021.
- Съвременният учител и предизвикателствата на информационното общество, съставители: Росица Пенкова, Петър Петров. Университетско издателство "Св. Климент Охридски", София, 2020
- Квалификацията на учителите в Департамента за информация и усъвършенстване на учители, съставител: Росица Пенкова. Университетско издателство "Св. Климент Охридски", София, 2020
- Взаимодействието между средно и висше образование като фактор за повишаване качеството на образованието, съставители: Росица Пенкова, Петър Петров, Университетско издателство "Св. Климент Охридски", София, 2019.
- Съвременни педагогически технологии в образованието, съставители: Росица Пенкова, Катя Стоянова. Университетско издателство "Св. Климент Охридски", София, 2018
- Модернизация на образованието, съставител: Росица Пенкова. Университетско издателство "Св. Климент Охридски", София, 2017
- Съвременното училище и квалификацията на учителите, съставител: Росица Пенкова, Университетско издателство "Св. Климент Охридски", София, 2016
- Учителят и модернизирането на образованието – национални и европейски практики съставител: Росица Пенкова, Университетско издателство "Св. Климент Охридски", София, 2015
- Традиции и иновации в образованието, съставители: Даниела Миткова, Николина Цветкова
Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2014

60 години Департамент за информация и усъвършенстване на учители, съставители:
Росица Пенкова, Захари Захариев, Даниела Миткова. Университетско
издателство "Св. Климент Охридски", София, 2013.

Учителят: призвание, компетентност, признание, София, ДИУУ 2011

Списания:

Електронно списание на ДИУУ "i-Продължаващо образование", ISSN: 1312-899X,
<https://diuu.bg/emag/>

Педагогика, Национално издателство за наука и образование „Аз-Буки“

Учебници и учебни помагала по биология и здравно образование, одобрени от МОН.